

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 53/15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 24828 датум: 26.06.2015.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ
ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА
АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај о посети Полицијској управи у Прокупљу

Београд, јун 2015. године

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Полицијска управа у Прокупљу
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдским центром за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	10. јун 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Чланови тима: Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Душан Покушевски, <i>Београдски центар за људска права</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској управи Прокупље остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

2. МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10.02.2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

1 „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

2 Потписан 12. децембра 2011. године.

3 Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

3. ПРАЋЕЊЕ ПРЕПОРУКЕ НПМ

3.1. Поступање према затеченом странцу

3.1.1. Утврђивање идентитета

У 2014. године на територији ПУ Прокупље затечено је 37 странаца који су незаконито ушли на територију Србије. За првих пет месеци у 2015. години затечен је исти број ових лица. У 2014. години 34 лица је изразило намеру за тражење азила, против два лица је поднет захтев за покретање прекршајног поступка и затечено је једно малолетно лице без пратње. У 2015. години (до 01. јуна) 30 лица је изразило намеру за тражење азила, поднето је пет захтева за покретање прекршајног поступка и затечена су два малолетна лица без пратње. Већина ових лица на подручје ПУ Прокупље је дошло са територије Аутономне покрајине Косово и Метохија. Полицијски службеници ПУ Прокупље затеченог странца који незаконито борави на територији Републике Србије лишавају слободе и спроводе у полицијску станицу ради утврђивања његовог идентитета. По довођењу или доласку ових лица у полицијске станице приступа се њиховом спољном прегледу, пре свега из разлога безбедности. Како велики број њих нема код себе исправе подобне за доказивање идентитета, током прегледа посебна пажња се посвећује проналаску исправе, а што је већином безуспешно. Сходно томе, лични подаци се углавном утврђују само на основу изјава странаца. ПУ Прокупље има уређај који им омогућава брз увид у информацију да ли је затечени странац већ негде био дактилоскопиран (према речима полицијских службеника „БРЗИ АФИС“).

Сви затечени странци, без обзира да ли изразе намеру за тражење азила (тражиоци азила) или не желе азил у Србији (нерегуларни мигранти), фотографишу се и дактилоскопирају, осим малолетника. Подаци који се односе на тражиоце азила се уносе у посебну евиденцију „АЗИЛ“. Лични подаци, отисци прстију и фотографије нерегуларних миграната се уносе у „АФИС“, док се лични подаци и мере које су примењене према овим лицима уносе у „ОКС“ (у коју се, поред личних података, уносе подаци о свим мерама које су предузете према странцима).

3.1.2. Употреба језика и поучавање о правима

Разговори између представника ПУ Прокупље и странаца се обављају на енглеском језику, јер према речима полицијских службеника, лица најчешће путују у групама међу којима увек неко говори енглески језик. У случају да се деси да ниједно лице не говори енглески, ангажују се поједина лица са пребивалиштем на територији ове ПУ, а која знају језик којим причају странци. У изузетним случајевима позива се и судски тумач за језике који представљају проблем у комуникацији са странцима.

3.1.3. Поступање према малолетнику – сарадња са органом старатељства

Сарадња са надлежним центром за социјални рад је од стране представника Одсека за странце оцењена као добра. Уколико је затечено лице малолетник, било да је у пратњи или без пратње, полицијски службеници ПУ Прокупље увек обавештавају центар за социјални рад. Центар обавезно предузима даља поступања према лицу ако је у питању малолетник без пратње и доноси решење о постављењу старатеља. У 2014. години имали су једно малолетно лице без пратње (земља порекла Нигерија), а у 2015. години двоје оваквих лица (земља порекла Пакистан и Авганистан).

3.1.4. Лекарски преглед

У случају да странац има видне повреде или затражи лекарску помоћ води се у Општу болницу у Прокупљу. Током 2014. и 2015. године није било повређених странаца, док је у 2013. години једно лице одведено у Болницу.

3.2. Поступање према странцу који није изјавио намеру за тражење азила

Након идентификације, против странаца који не желе да траже азил у Србији, као и против оних који имају истеклу потврду о израженој намери, подноси се захтев за покретање прекршајног поступка и та лица се спроводе дежурном прекршајном судији. У 2014. години ПУ Прокупље је поднела два захтева за покретање прекршајног поступка, а прекршајни суд је у оба случаја изрекао казну затвора у трајању од 5 дана. У 2015. години поднето је пет ових захтева, а прекршајни суд је изрекао две казне затвора у трајању од пет дана и три новчане казне које су замењене казном затвора. Након извршене прекршајне санкције ПУ Прокупље доноси решење о отказу боравка, којим се странцу налаже да самостално напусти територију Србије у одређеном року. Уколико је изречена казна затвора, или је новчана казна замењена казном затвора, полицијски службеници уручују наведена решења нерегуларним мигрантима у затвору, непосредно пре него што ће ова лица издржати казну.

3.3. Поступање према странцу који је изјавио намеру за тражење азила

Странцима који изјаве намеру за тражење азила Одсек за странце ПУ Прокупље издаје потврду о израженој намери за тражење азила. У 2014. години издато је 34 потврде о израженој намери, док је за првих пет месеци 2015. године издато 30 наведених потврда. Посебне потврде се издају и за малолетна лица када су у пратњи родитеља. Потврде не садрже фотографије лица која траже азил.

Лица којима је издата потврда се упућују у центре за азил који у датом тренутку имају расположиве смештајне капацитете (информација добијена од Управе граничне полиције). У потврду се уноси назив центра за азил где лице треба да се јави у року од 72 сата.

Полицијски службеници у току разговора са затеченим странцима процењују све добијене информације, тако да и у случају када то лице не спомене изричито да жели азил у Србији, уколико тврди да долази из ратом захваћеног подручја, буде поучено о томе да може тражити азил.